

KỶ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC

**ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN TRONG
GIAI ĐOẠN DỊCH COVID-19**

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHIỆP
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

02/2021

STT	Tên bài viết và tác giả	Trang
44	THỨC ĐẨY HOẠT ĐỘNG NGHIÊN CỨU KHOA HỌC TRONG ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN ThS. Phạm Thảo ThS. Nguyễn Quỳnh Mai ThS. Tống Minh Ngọc TS. Đặng Minh Quân	425
CHỦ ĐỀ 4 ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN - KINH NGHIỆM VÀ GIẢI PHÁP		
45	MÔ HÌNH ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN ĐƯỢC ỨNG DỤNG TRONG CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC VIỆT NAM ThS. Bùi Phương Dung	435
46	NHỮNG LỢI ÍCH VÀ SỰ CẦN THIẾT PHẢI NHẬN THỨC LẠI VỀ ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN TẠI VIỆT NAM GÓC NHÌN SÂU HƠN VỀ VAI TRÒ CỦA ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN VỚI VIỆC GIẢNG DẠY TIN HỌC Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC VIỆT NAM ThS. Trần Thị Bích Hạnh	447
47	TĂNG CƯỜNG SỰ TƯƠNG TÁC VÀ CHỦ ĐỘNG CỦA GIÁNG VIÊN VÀ HỌC VIÊN ĐỂ NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN TRONG THỜI KỲ CMCN 4.0 ThS. Phạm Thanh Nga	457
48	THÁCH THỨC VÀ GIẢI PHÁP ĐỐI VỚI ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN TẠI VIỆT NAM TRONG THỜI KỲ ĐẨY MẠNH GIÁO DỤC THÔNG QUA KỸ THUẬT SỐ ThS. Nguyễn Thành Tâm	469
49	TÌM HIỂU HOẠT ĐỘNG ĐÀO TẠO ONLINE TẠI TRUNG QUỐC ThS. Trương Tuấn Vũ	485
50	ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN BẠC ĐẠI HỌC TẠI VIỆT NAM VÀ NHỮNG THÁCH THỨC TRONG BỐI CẢNH CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP 4.0 ThS. Phan Thu Trang	493

TÌM HIỂU HOẠT ĐỘNG ĐÀO TẠO ONLINE TẠI TRUNG QUỐC

ThS. Trương Tuấn Vũ

Trường Đại học Khoa học Huế

Tóm tắt

Với cơ hội lớn từ quy mô dân số và độ bao phủ rộng lớn, chính sách khuyến khích và kêu gọi đầu tư vào đào tạo online từ chục năm trước đã tạo nên quá trình phát triển đào tạo online khá bền vững tại Trung Quốc. Dự kiến trong 5 năm tiếp theo nước này vẫn đứng thứ 2 về doanh thu đào tạo online và mỗi năm hàng chục triệu người tham gia các chương trình đào tạo có tính ứng dụng cao, cụ thể, hữu ích. Quá trình các tập đoàn lớn đầu tư, các chính sách hữu ích, xây dựng các đặc trưng văn hóa vùng miền, tạo nên tính cá biệt trong đào tạo, xây dựng chuỗi hệ thống kiểm tra online có thu phí, trình độ được công nhận ngang nhau trong nhiều cấp học... điều này tiếp tục mở ra một xu hướng nữa để nhiều quốc gia học tập.

Với hơn 1,4 tỷ dân và quy mô thị trường lớn nhất thế giới đã và đang tạo nên những bước phát triển vượt bậc cho quốc gia này. Hình thức đào tạo online cũng đang được thúc đẩy mạnh mẽ và đồng bộ từ các cấp chính quyền đến các công ty start up. Các số liệu dưới đây được nêu và trích dẫn từ các nguồn đáng tin cậy cho thấy một số hướng đi có phương pháp và phù hợp với xu thế phát triển của thị trường 4.0

1. Thị trường lớn và cơ hội lớn

Lợi thế quy mô thị trường và tham vọng khai thác thị trường Trung Quốc trong đào tạo online đã thúc đẩy nhiều quốc gia phát triển tập trung và khai thác. Ví dụ nhiều trường Đại học tại Mỹ đã mở những chuyên ngành đào tạo online riêng bằng tiếng Trung chỉ để khai thác thị trường hơn 26 triệu người có quốc tịch Trung Quốc tại Mỹ. Năm 2015 tổng doanh thu từ đào tạo E-Learning tại Trung Quốc đạt 5,8 tỷ

USD và ước đạt 5,7 tỷ USD vào năm 2020. Giá trị giảm đi không phải do số người học giảm đi mà các khóa học đang ngày càng cạnh tranh và cải tiến nhiều điều kiện để giá trị các khóa học ngày càng rẻ hơn, thuận tiện hơn.

Chiếm 19,4% dân số toàn cầu nhưng tại đây hiện có hơn 160 triệu học viên đang theo học các chương trình online, vẫn là một tỷ lệ rất nhỏ và hoàn toàn có thể gấp đôi vào năm 2020. Từ năm 2013 mỗi năm có khoảng 1000 công ty đào tạo online được thành lập, đến nay có 12.727 công ty đăng ký đào tạo online và có vẻ thị phần cốt lõi đào tạo online đã rơi vào tay các công ty lớn nội địa và thuật ngữ được dùng phổ biến hơn E-Learning là Mobile Learning. Hiện 86,3% người dùng duyệt web bằng điện thoại di động và máy tính bảng, trong 1,4 tỷ thuê bao điện thoại di động có tới 760 – 800 triệu người sử dụng 3G và 4G, tiến tới từ bỏ 2G và 3G.

Từ năm 2012 Huawei đã đầu tư xây dựng giải pháp cho các trường đại học thuộc Bộ Giáo dục, hãng công nghệ SK Telecom của Hàn Quốc cũng xây dựng giải pháp đào tạo cho khoảng 20.000 trường cấp 2, cấp 3 tại Trung Quốc.

Cuối năm 2013 Taobao.com của Alibaba cũng có hệ thống Tongxue chia sẻ và đấu giá các khóa học online, học viên càng nhiều giá khóa học càng rẻ.

Tháng 4/2014 Tencent Technology đầu tư xây dựng hệ thống Tencent Classroom đào tạo kỹ năng mềm cho các học sinh cấp 2, cấp 3 và đạt 34 triệu.

Tháng 9/2014 chuyên trang tìm kiếm Baidu.com đầu tư 10,6 triệu USD cho SmartStudy chuẩn hóa đào tạo và kiểm tra trình độ tiếng

Ngoài ra có thêm hàng trăm các thương hiệu mạnh khác như NetEase, Jiayuan, YY, Youku, Kingsoft, DCM, Shunwei, Weitoulu, Gobi, ZhenFund, Matrix, and IDG... đều đầu tư các khóa đào tạo kỹ năng, đào tạo đại học với tổng mức đầu tư 3,7 tỷ USD từ năm 2012 – 2017. Các start up cũng được đầu tư mạnh. Từ 2012 đến 2017 có tới 36 nhà đầu tư lớn đầu tư cho các start up với tổng mức đầu tư tăng đều 26%/năm. Riêng năm 2014 đầu tư trọng điểm cho start up là 634,4 triệu USD, đến 2017 đạt 1,3 tỷ USD. Các tập đoàn lớn về đào tạo như ChinaEdu, ATA, BAIIO Family Interactive, China Distance Education Holdings Limited, Xueda Education, Digital China, China Chuanglian Education, TAL Education Group, China Education Resources (CER), Shenzhen Kingsun Science & Technology (Kingsun), Ambow Education Holding, NetDragon, Tarena International, China Education Alliance, Hong Kong Education, Guangdong Qtone Education, China E-Learning Group, and New Oriental Education... cũng tập trung đầu tư trọng điểm vào các thể mạnh trong từng phân khúc thị trường. Đào tạo online từ mẫu giáo đến sau đại học đều rất phổ

biến tại hầu hết các thành phố lớn và từ năm 2015 chiến lược quốc gia phổ biến giáo dục online tới tất cả vùng sâu vùng xa. Tốc độ tăng trưởng các chương trình đào tạo là 51,9%/năm. Đến 2020 sẽ phổ biến Internet truy cập 4G ở 100% các trường học cấp 2, cấp 3 với khoảng 26.000 cơ sở.

Cuối 2013 nền tảng XuetaoX phát triển mới MIT của đại học Havard nhằm tăng cường kết nối và hợp tác tất cả các trường đại học, đến 5/2014 hệ thống MOOC Platform cho các trường đại học xây dựng khóa học online tại www.icourses.cn có 19 trường tham gia ban đầu với 56 khóa đào tạo online. Bộ Giáo dục Trung Quốc cung cấp công cụ riêng cho giảng viên đào tạo tại các trường đại học (National Network Training Platform for University Teachers) và đây chính là nền tảng lớn nhất thúc đẩy hàng chục trường đại học lớn nhất xây dựng các khóa học online với các nguồn dữ liệu từ hệ thống thư viện, dữ liệu giảng viên có sẵn và tối ưu hóa cho sinh viên tự lựa chọn.

Chỉ tính riêng thị trường xuất bản sách điện tử phục vụ đào tạo online của các nhà xuất bản lớn trên thế giới cũng đạt tới hàng tỷ USD như: Pearson, McGraw-Hill, Houghton Mifflin Harcourt, Singapore Popular, Japan Benesse, Cengage Learning, Wiley, Cambridge University Press, and Oxford University Press... ví như Nhà xuất bản Pearson bán sách online đạt doanh thu 375 triệu USD năm 2014 và ước đạt gấp đôi năm 2018. Năm 2014 Đại học Thượng Hải điện tử hóa 1,5 triệu đầu sách, công ty 17zuoye.com đã điện tử hóa 2,2 triệu đầu sách năm 2013. Đến 2016 thì Trung Quốc đã điện tử hóa hoàn toàn 100% sách đào tạo từ tất cả các khối lớp đến hết cấp tiến sĩ với hàng chục triệu đầu sách tham khảo. Nhà xuất bản Giáo dục đạt 1,6 tỷ USD doanh thu từ bán sách điện tử có tương tác.

Năm 2013 Chính quyền các vùng miền đã đạt 99,1% các vùng miền đều có Internet, đến năm 2015 tất cả đều có trang web thông tin chi tiết và đầy đủ các vùng miền và người dân có thể thực hiện các thủ tục hành chính online.

2. Đào tạo online vẫn giữ với đặc điểm văn hóa vùng miền

Nội dung các khóa học online số lượng lớn nhất vẫn là đào tạo tiếng Anh. 90% gia đình cho rằng học văn hóa và truyền thống ảnh hưởng tới đời sống hàng ngày, 70% cho rằng học tiếng Anh là quan trọng với công việc và hòa nhập với thế giới. 47% các gia đình cho con đi học tiếng Anh giai đoạn 3 – 6 tuổi và 16,2% đang lựa chọn học online. Có tới hơn 50.000 trung tâm tư nhân đào tạo tiếng Anh tại đây. Một khảo sát của Oxford University Press thì hiện nay đang có hơn 70 triệu gia đình tại các thành phố lớn muốn đầu tư thêm cho các con học tiếng Anh online, tăng trưởng 300%/năm.

Các khóa đào tạo về kỹ thuật chuyên sâu tương ứng với các cấp tiểu học, trung học rất được ưa chuộng như lịch sử, xã hội học, văn học, luật chuyên ngành, văn hóa địa phương, đời sống địa phương, ngôn ngữ dân tộc, các khóa đào tạo về văn hóa ứng xử, văn hóa địa phương, tôn giáo địa phương, trang điểm theo từng vùng miền, cấu trúc và sửa chữa thiết bị gia dụng... đều có video hoặc film cụ thể rất thực tiễn và sinh động. Mỗi khóa học này thu hút trung bình 700.000 học viên mỗi năm, có một số khóa học đạt tới 5 triệu học viên trong 3 tháng đầu tiên.

Các trường đại học đều đang dần đa dạng hóa các khóa học online tới các chuyên ngành công nghệ như hội họa, kiến trúc, viết phần mềm, các ngành khoa học có tính thực hành, ứng dụng đều dần áp dụng đào tạo online một phần và thực hành một phần. Các mô hình thực hành kết hợp online đang được thử nghiệm tại 6 trường đại học và dự kiến thu hút khoảng 10 triệu sinh viên theo học mỗi năm.

Các chương trình kiểm tra, đánh giá chất lượng online cũng là những nhu cầu khá tất yếu và phổ biến. Bạn chỉ cần đăng nhập, quét mã thanh toán trong vài giây sau bạn có thể thực hành các bài test với giá từ 1 tệ đến 3 tệ (tương đương khoảng 3000 đồng – 10.000 đồng cho mỗi bài test). Sinh viên hoàn toàn tự học online, thi thử với các bài test và đăng ký đến ngày tập trung thi thật theo hệ thống tín chỉ. Khi đạt kết quả theo hệ thống thi thật đầy đủ tín chỉ thì được cấp bằng theo quy định chung của Bộ Giáo dục. Cách làm này thu hút lượng sinh viên khổng lồ của cả hệ thống đào tạo chính quy và cả đào tạo trực tuyến.

Số lượng học viên tốt nghiệp trung học qua đào tạo online là 5,7 triệu chiếm 16% tổng số sinh viên tốt nghiệp online. 26% là sinh viên tốt nghiệp online các chương trình đào tạo nghề nghiệp có thể đến 38 triệu sinh viên học nghề online vào năm 2020.

3. Ai trả tiền cho các chương trình online

Các chương trình đào tạo online cạnh tranh khốc liệt thông qua chính các bài comment, đánh giá của các học viên. Và chính các học viên mang lại nguồn thu lớn, giới thiệu cho nhau thông qua các mạng lưới giao tiếp nội địa. Các tài khoản bình luận đều gắn với một con người có số hiệu cụ thể (dù dùng bất kỳ tên nào khác) và số điện thoại cụ thể nên không ai muốn bình luận sai sự thật (có thể phải đền bù dân sự hoặc bị kết án). Chính điều này các chương trình online bớt ảo hơn và là nguồn thông tin tin cậy.

Các phụ huynh trả tiền cho các chương trình học của con em họ và phụ huynh mới thực sự là những người được hiểu biết rõ trả tiền thì con học được gì thay vì chỉ chăm sóc cho học viên. Các khóa học do phụ huynh trả tiền chiếm khoảng 16,7% tổng doanh thu trong đào tạo online.

Các doanh nghiệp trả tiền cho người lao động tự học các khóa học online chiếm 14,2% tổng doanh thu đào tạo online. Điều này cho thấy các doanh nghiệp đã tận dụng tối đa hoạt động đào tạo để nâng cao tay nghề cho người lao động trong đơn vị mình. Các chương trình online cũng đủ đáp ứng tin tưởng để doanh nghiệp trả tiền cho các hoạt động này.

11% là các dự án đào tạo online do khối cơ quan nhà nước tổ chức đào tạo, thực hành cho vùng sâu vùng xa (dự án Preak-12) và 9% dạy thực hành cho các cán bộ, nhân viên các cấp. Nhưng lại có -5% đã không tiến hành đào tạo ở các tỉnh, chính quyền cấp tỉnh ở nhiều địa phương chưa sẵn sàng chấp nhận đào tạo online.

Các cá nhân tự đào tạo, tự trả tiền cho các khóa học của mình chiếm 9,8% tổng doanh thu còn lại là các chương trình được đào tạo từ các nguồn tài trợ, viện trợ khác.

Như vậy tổng doanh thu từ khối cá nhân và doanh nghiệp trả cho đào tạo online chiếm tới 80% tương đương hơn 4,6 tỷ USD/năm. Khối doanh nghiệp cũng ngày một tin tưởng hơn vào các chương trình đào tạo online, đặc biệt khi có sự hỗ trợ hậu thuẫn từ các cơ quan nhà nước. Các chương trình đào tạo liên quan đến tìm hiểu luật, chính sách, thuế... đều có sự hỗ trợ và kiểm soát tốt từ các cơ quan nhà nước, cơ quan quản lý chuyên ngành tạo sân cho đào tạo online phát triển.

4. Hiệu ứng từ các chương trình đào tạo online

Luật Giáo dục năm 1995 đã đặt ra các hướng mở trong hoạt động đào tạo vốn đã đặt nền móng cho sự đa dạng trong hoạt động đào tạo.

Các chương trình đào tạo online được định hình từ đầu những năm 2000 với một loạt các chính sách tích cực và cụ thể nhằm thúc đẩy sử dụng mạng Internet trong đào tạo. Vai trò của tất cả các khối trường là như nhau. Đến năm 2009 đã đặt ra các mục tiêu và tỷ lệ cho các chiến lược cụ thể ở từng cấp học (theo bảng bên) và cũng bắt đầu thu hút khối tư nhân đầu tư sâu vào xây dựng các chương trình đào tạo online theo chiến lược chung.

Đến năm 2001 tuân thủ theo các quy định của WTO dần mở cửa thị trường giáo dục, đến năm 2003 đã chính thức cho phép tư nhân hóa giáo dục trong nước và đến năm 2007 mới chính thức cho phép các nhà đầu tư nước ngoài đầu tư giáo dục. Đây cũng là then chốt mở cánh cửa cho đầu tư vào đào tạo online.

Ngày 29/7/2010 Bộ Giáo dục Trung Quốc đề ra chiến lược phát triển đến năm 2020 trong đó định hướng rõ vai trò đào tạo online đối với chương trình học từ cấp mầm non đến hết bậc đại học. Chính các định hướng này là nền tảng để các đơn vị đào tạo, các nhà đầu tư có được tầm nhìn và hành động cụ thể trong đào tạo online. Cũng chính nhờ định hướng này các hệ đào tạo online, các ứng dụng online cụ thể được các

ban tư vấn, ban hỗ trợ khoa học, các trung tâm nghiên cứu thuộc các trường đại học cùng nhau vẽ lên những chương trình đào tạo đầy tích cực và tham vọng. Các doanh nghiệp sản xuất thiết bị máy tính, di động lớn nhất thế giới đều nằm ở Trung quốc càng tạo thuận lợi về giá cả và kỹ thuật thúc đẩy phát triển E-Learning ở khắp nơi từ thành phố đến nông thôn, vùng sâu vùng xa. Chính sự phát triển này đã góp phần không nhỏ vào tăng trưởng GDP của Trung Quốc và cũng là cách nhanh chóng phổ cập kiến thức, nâng cao chất lượng của đội ngũ lao động.

Như vậy đều có sự tính toán trước trong quy hoạch chính sách về sử dụng E-Learning trong hoạt động đào tạo. Hiệu quả từ các quy hoạch chính sách đã tác động mạnh mẽ tới toàn bộ chính sách giáo dục trong suốt thời kỳ dài, ổn định tạo nên các hiệu ứng tích cực cho cả doanh nghiệp kinh doanh, nhà đầu tư, học viên, doanh nghiệp cần đào tạo, các chương trình nhà nước... góp phần không nhỏ vào sự phát triển bền vững của nền kinh tế.

Hy vọng nền thời đại công nghệ 4.0 góp phần tích cực hơn nữa, cần các chính sách bền vững và ổn định, cụ thể bảo đảm các doanh nghiệp, các nhà đầu tư vừa cạnh tranh lành mạnh, vừa phát triển chất lượng giáo dục cao, vừa thúc đẩy phát triển kinh tế.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Theo báo cáo của Ambient Insight's The 2015-2020 China Self-paced E-Learning Market. Country Edition (9/2015).
2. Theo China Time 4/2014, 6/2015, 9/2016, 5/2017.
3. Theo báo cáo của BANC Business Research 2016.
4. Theo báo cáo 21st Century Education Research Institute in Beijing 2015.
5. Theo số liệu từ <http://gov.cn/irzg/2010-07/content-1667143.htm>.
6. Theo báo cáo của KPMG năm 2010, 2015, www.kpmg.cn.